

Anadolu Ozanları

– HaticeEğilmez · 21 Mayıs 2011

"Ölürse tenler ölür canlar ölesi değil."

Ne kadar muhteşem bir söz... İnsan denen cevherin sadece maddi özellikler taşıyan bir varlık olduğunu sananlara verilmiş en iyi karşılık.

Ozanların bedenleri ölür, toprak olur. Fakat ruhları eserlerinde daima yaşar. Yüzyıllar ötesinden söyledikleri dizeler bizlere kalmışsa, bizlerden sonra da yaşayacaksa kim diyebilir ki: "Ozanlar öldü." İşte Karacaoğlan, işte Köroğlu, Pir Sultan Abdal, Dadaloğlu, Aşık Veysel, Yunus Emre. İşte Erzurumlu Emrah, Aşık Mahsuni Şerif... Aramızda dolaşıyorlar dipdiri. Köroğlu'na zulmeden Bolu Bey'i, Pir Sultan'ı darağacına gönderen Hızır Paşa öldü. Daha doğrusu zulümleri ile anılır oldu. Peki o büyük ozanlar öldükten sonra da yaşamadılar mı? Her geçen gün daha çok büyümediler mi?

Ozanları diğer insanlardan ayrı kılan özellik nedir? Onlar da âşık olur. Onlar da gurbet acısı çeker. Onlar da zulmedenleri sevmez. Onların da yurt sevgisi, sıla hasreti vardır. Tıpkı diğer insanlar gibi... Belki onlar daha yoğun yaşarlar bu duyguları... Fakat asıl farklılıkları içlerindeki daha etkili dile getirebilmeleridir. Onlara saygı duymamızı sağlayan en önemli özellik budur: Bitmek tükenmek bilmez söz söyleme yetenekleri...

Edebiyatımızda ozanlık geleneği İslamiyetten Önceki Türk Edebiyatı'nda da var olan bir gelenektir. Bu dönemde ozan, bakış veya kam adı verilen halk şairleri çeşitli törenlerde kopuz eşliğinde şiirler söylüyorlardı. Bu halk şairleri toplum içinde oldukça saygın bir mevkie sahipti. Türk insanı, onları gönüllerinde kutsal bir makama yerleştirmişti.

Daha sonraları ozanların ellerindeki kopuz bağlamaya dönüşmüşse de ozanlık ruhu değişmemiştir. Günümüzde ozanlar hâlâ halkın ortak duygularının sözcüsü durumunda. Bizim adımıza ağlayan, bizim kahkahalarımızla gülen, bizi bize Türk dilinin en duru haliyle anlatandır onlar. Alçakgönüllü, kalender söyleyişleriyle nice filozofun düşünüp de söyleyemediği hikmetli sözleri bir çırpıda söyleyiverirler. Hem de yüzyıllar boyunca kendilerini sıklıkla itham eden bazı yüksek tabaka şairlerine inat.

Âşık Tarzı Türk Halk Edebiyatı'nın yaşadığı sadece efsanelerle kanıtlanabilen ozanlarından biri olan Âşık Garip bir şiirinde sılasına dönerken gurbetiyle şöyle vedalaşıyor:

"İşte geldim gidiyorum /Şen olasin Halep şehri/Çok ekmeğin tuzun yedim/ Helal eyle Halep şehri"
"Sana derler Arabistan/ Dört tarafın tarla bostan/ Haber geldi nazlı dosttan/ Durmak olmaz Halep şehri"

Bu veda ince bir ruhun, tertemiz bir vicdanın göstergesidir. Vefa hissi ne güzel yakışır ince bir ruha, temiz bir vicdana. Kim bilir kaç gece yâr hasretiyle kavrulmuştu Âşık Garip gurbet elde. Kimse onu sahiplenmemişti hep garip kalmıştı belki de bu sürgün yerinde. Gurbette geceler sabaha bir türlü koşturamaz. Gündüzler yârden, yârandan uzakta zehir gibidir. Akşamlar ise garibin dertli gönlüne endişe eker. Buna rağmen ayrılırken bir yanı yârine kavuşma ihtimaliyle gülerken bir yanı hüznüldür şairin.

"Pir Sultan Abdal'ım dağlar aşalım/ Aşalım da dost ellere düşelim/ Çok ekmeğin yedim helalleşelim/ Geçti dost kervanı eyleme beni" Âşık Gariple aynı ruh haline sahip Pir Sultan Abdal bu ümit ve kederin

koyun koyuna olduğu dizelerde. Sılasıyla arasında dağlar olan şair, bilmektedir ki bu dağları aştığında Dostuna ulaşacaktır. Yapacağı tek bir iş vardır şairin, Dost'a giden kervana katılmak. Fakat gurbette birileri ya da bir şeyler onu yolundan etmekte, kararsız gönlünü eylemektedir. Gurbet elde cefa ve tasadan başka bir geliri olmayan şair sıla hasretiyle yanmakta, önündeki aşılmaz sanılan dağları aşma kudretini kendinde bulmaktadır. Bu arada gurbette edindiği arkadaşıyla helalleşmeyi de ihmal etmemektedir. Gelip geçici bir dünyanın, bizi kandırmaya çalışan bir gurbetin, en güzel sesiyle bizleri çağıran bir sılanın son derece başarılı bir ifadesidir bu sözler. Doğrusu da bu değil midir? Gurbet cennete eşdeğer gzelliikte de olsa sılanın yerini tutma gücüne ve yeteneğine sahip değildir.

"Gurbette mrm geçecek / Bir daracık yerim de yok/ Oturup derdim dökecek/ Bir münasip yrim de yok" Karacaoğlan gurbette yapayalnız yaşamanın; yrinden yranından uzak kalmanın gönlünde bıraktığı derin yaradan söz etmekte. Anadolu, birbirine benzemeyen binlerce nedenden ötürü gurbet eli mesken tutan insanların yurdu... Ozanı da bu dertten muzdarip olacak elbette. Bazen gurbete çıkarken geri dnememek ihtimali gelip takılır gönlümüzün dallarına. Kısacık mrmzn gurbette bitip tükenmesi, "Burası da benim meknım" diyecek bir yerimizin olmaması ne kadar acı bir haldir. Bu acı halden daha beteri dertleşecek, sohbet edecek yrimizin olmaması ya da varsa da bizden uzakta olmasındır.

Dünya derdi tasası olmayan, dolayısıyla da hüzünle hiç tanışmayan insanlar için oldukça geniş bir mekndir. Fakat aşk şarabından içenler, düşünde ozanlık badesinin tadına bakanlar için hiç de o kadar geniş değildir. Onlar Hasan Dede isimli Anadolu ozanının dediği gibi bu dünyadan dem sürmeden; başına gelenleri anlatacak, sırlarını paylaşacak kimseyi bulmadan geçerler.

"şu cihanda çok şey geldi başıma/ Bildirmedim yranıma eşime / Kendi maslahatım kendi işime/ Yeksan geldim yine yeksan giderim" "Bulamadım ben gibi kalbi mahzunu/ Bu aşktır söyletir şu ben Mecnun'u/ Döker oldum didelerden Ceyhun'u/ Giryan geldim yine giryan giderim"

Fakat aynı ozan bu kadar dert çektiği, ağlaya ağlaya gelip ağlaya ağlaya gittiği dünyada şükretmesini de bilmektedir. Dünyanın her türlü nimetinden faydalanıp da bir türlü memnun kalmayanlar gibi değildir. Bu Hak şairi Bezm-i Elest'te içtiği meyin tadını dünya hayatında unutmamıştır. Bu yüzden ağyar ayıkken o sarhoştur. İçindeki şükür duygusunun kaynağı da bu hatırlama halidir. Nice insan var ki etrafımızda, bırakın ezeldeki bir nimet için teşekkürü, dn akşam yediği nimetin şükrünü bilmez. Siz ona bir iyilikte bulunsanız belki nefsi izin vermediği için belki dili dönmediği için size teşekkür edemez. Kula teşekkür edemeyen Rabbine şkredebilir mi?

"Ben elest bezminde nuş ettim meyi / şükran geldim yine şükran giderim/ Kem yanına varan olur mu iyi/ Tuğyan geldim yine tuğyan giderim."

Kötü insanlarla bir arada olmak dünya hayatıyla ilgili en önemli problemlerden birisidir. Mümkün olduğu kadar kötülerden uzak durmak ise bu problemin en etkili ilacıdır. Kötü insanların yanında duran ya onun gibi kötü olacaktır ya da her zaman ah u zar edecektir. şair "Kem yanına varan olur mu iyi?" sorusuyla bu gerçeği hatırlatıyor bizlere. Nasıl lim bir zat için nadanla sohbet etmek çok büyük bir cezaysa kuzu yaratılışlı bir insanın kurtlar sofrasına düşmesi de o kadar başa bela bir derttir. Hatta bazen kişinin ömrünü zehir eder.

"Dinle sana bir nasihat edeyim/ Hatırdan gönülden geçici olma/ Yiğidin başına bir iş gelince/ Onu yâd ellere açıcı olma" diyerek söze başlayan Karacaoğlan iyi bir insan olmak isteyenlere nasihatte bulunur. İnsan gönlünü köşklere, saraylarla hatta çoğu kez Kâbe'yle eş değer tutan Anadolu felsefesinin bir uzantısıdır bu nasihat. Gönül ve gönülde mesken tutan hatır o kadar kıymetlidir ki her türlü hazineden vaz geçmek bir yiğide yakışır da gönül yıkmak, hatır kırmak yakışmaz. Peki ya kendisine emanet edilen sırrı yâd ellere açmak olur mu? Elbette ki olmaz. Bize emanet edilen bir sırrı ömür boyu taşımak ahde vefanın bir gereğidir. Erdemli bir insan ne karşısındakinin sırrını açıklar ne de kusurunu yüzüne vurup toplum içinde bu kişiyi alçaltıcı bir konuma düşürür.

Çukurova'nın kara yağız şairi şöyle bitirir sözünü: "Karac'oğlan söyler sözün başarır/ Aşkın deryasını boydan aşırır/ Seni bir mecliste hacil düşürür/ Kötülerle konup göçücü olma" Hasan Dede'nin kötü insanlarla ilgili ikazının bir benzeridir bu dizelerde söylenen. Kötülerle, kendini bilmezlerle yâranlık edenlerin kaderi her mecliste küçük düşürülmektir. Yılanla dost olmak mümkün olabilir belki Hint fakirlerinin yaptığı gibi. Onların bile anladığı bir lisan, onları bile uslandıran bir efsun vardır da kötü kalpli insanların taşta dönen kalplerini yumuşatacak bir güç yoktur. Yılanı bile deliğinden çıkaran tatlı dil kalbi kararmışlara karşı genellikle biçare kalır.

"Ben gelmedim dava için/ Benim işim sevi için/ Dostun evi gönüllerdir/ Gönüller yapmağa geldim." İnsan sevgisinin, Allah sevgisinin nurdan bir temsilcisi olan, yaratılan her varlığı yaratana duyduğu sevgiden ötürü hoş gören Yunus Emre gönlü Dostun evi olarak nitelendiriyor. Davası uğruna kalp kıranlardan, gönül yıkanlardan olmadığını haykırıyor her çağa ve herkese... Nice insanlar vardır bir davanın rüzgârına kapılıp fırtınalar koparan. Bu fırtınada hiçbir manevi değere kıymet vermeyen... Oysa insan nesli dünyaya Yunus'un da dediği gibi gönül yıkmak için değil sevmek ve sevilme için gelmiştir. Âşık Mahsuni Şerif gibi gönlünü derviş eyleyenler duyarlar ancak Yunus'un feryadını: "Der Mahsuni kardeş yâran/ Hak deyip de Hakk'a varan/ Dünyada Dost evi kuran / Ahrette içine girer." Acaba zalim olup da bu dünyada köşklere saraylarda eyleyenlerin hali nic'olur?

Anadolu ozanlarının aşkları da tıpkı gönülleri gibi dalgalı bir denize benzer. Onların aşkları akıldan mantıktan uzaktır. Hesap kitap etmezler severlerken. Sevginin de en yücesinde dolaşırlar, akli terk etmenin de. Bir yâr için diyar diyar gezmeleri, toplum içerisinde melûl mahzun bir hal almaları hep bundandır. İşte Karacaoğlan'ın Elif'e duyduğu aşk yüzyılları aşarak günümüze kadar yaşamış. Ona göre tabiat hadiselerinin bile kaynağı Elif'in varlığıdır. Bu varlığın şairi divane etmesinden ve diyar diyar gezdirmesinden doğal bir durum olabilir mi? "İncecikten bir kar yağar/ Tozar Elif Elif diye/ Deli gönül abdal olmuş/ Gezer Elif Elif diye."

Kayıkçı Kul Mustafa şöyle dile getiriyor aşkı yüzünden başına gelenleri: "Eğer sorarsan hâlimden/ Bir cansız ölüyüm şimdi/ Aldanıp gönlüm alaldan/ Divane deliyim şimdi" "Ben yâre nettim neyledim/ Aşkın deryasını boyladım/ Yüzümü turâb eyledim/ Geçenin yoluyum şimdi." Şaire göre aşkın deryasında yüzen kişi aynı zamanda gururu da bir kenara bırakır. Gönlündeki aşk yüzünden bir ölüye dönen, çevresindekiler tarafından divane bilinen bir kişi elbette ki sevdiğinin uğruna benlik davasından geçip başkalarının çiğnediği yol kadar alçakgönüllü olacaktır. Aşk çoğu kez gururu öldürür. Nice vakur insan vardır ki sevdiğinin karşısında eğilir bükülür. Bin kere çaldığı kapıyı bin birinci kez çalmaktan usanmaz. Her ne kadar "Çok naz âşık usandırır" demişse de atalarımız...

"Ela gözlerini sevdiğim dilber/ Her gülün sözüne bülbül uyar mı/ Ben bir divaneyim bir şey bilmem ya/ Güzel olmayanı gönül sever mi" Gevheri diğer âşıklar gibi kendisinin de divane olduğunu söylüyor. Fakat aklının erdiği bir gerçek vardır. Nasıl ki her güle bülbül meylini vermiyorsa şairler de güzel olmayana gönüllerini vermezler. Bu yüzden zaten sevdiklerinin yüzleri ay kadar parlak, endamları servi gibi düzgün, gözleri sürmeli, saçları sırmalı olmalıdır. Anadolu'da güzele ve güzelliğe verilen önem herkesin malûmudur. Hele bu güzellik tatlı dille, güler yüzle perçinlenirse değmeyin âşğın keyfine...

Ercişli Emrah sevdiğine şöyle seslenir aynı ruh haliyle: "Ela gözlerine kurban olduğum/ Her seher her sabah kalk da bize gel/ Boyu elif ince belli nazenin/ Gözlerine sürme çek de bize gel." Böyle bir güzel Ercişli Emrah'ı divane etmekle de kalmaz gösterdiği ilgisiz tavırla sonunda şairin kanına girme, yani ölümüne sebep olma ihtimalini de üzerinde taşır: "Gönül düştü bir güzelin peşine/ Sorup hatırımdan gelmez yanıma/ Umulmadık sevda saldı başıma/ Ahir girecektir benim kanıma"

Erzurumlu Emrah aşkın gönlünde gerçekleştirdiği tahrifatı tasvir ettikten sonra müptelalık belasının başka kulların başına gelmemesi için duada bulunur. Müptelalık sözü günümüzde alışkanlık sözcüğüyle karşılanmaya çalışılıyor. Tıpkı bedenın herhangi bir maddeye alışkanlık yapması gibi ruhta da alışkanlık yapma tehlikesi olan bir şey varsa o da yâr ile sohbettir. Yâri seyretmek, yâri özlemek, yâre kavuşmaktır. "Ela gözlerine kurban olduğum/ Bak ki gönül sana düştü nic'olur/ Böyle sevda kul başına gelmesin/ Müptelalık belasır güç olur"

Gönülde açılan aşk yarasının nedeni yârin bizzat kendisidir. Fakat bu yaranın merhemi de yâr elindedir. Yürekte durmadan kanayan aşk yarasını sarmak yine yârin görevidir. Âşık bu manada hem yâriden şikâyetçidir hem de ona muhtaçtır. Kul Himmet Üstadım sevdiğinden bakın ne istiyor? "Ela gözlü usul boylu sultanım/ Sen benim yaramı sar da ondan git/ Yaram yürektedir durmuyor kanım/ Sen benim yaramı sar da ondan git"

Çağlar geçer, devran döner, dünya aynı kalmaz şüphesiz. Fakat bazı hisler vardır ki her çiçek solsa kalplerimizde, onlar solmazlar. Anadolu ozanlarının kalplerindeki canana duyulan muhabbet de böyle hiç solmayacak çiçeklerdendir. Çağdaş ozanlarımızdan Âşık Mahsuni Şerif kendisinden yüzyıllar önce yaşayan gönül dostları gibi aşk derdiyle gözyaşı dökmektedir. Fakat bu dertten asla şikâyeti yoktur. Eğer şikâyetçi olsaydı " Sermayem derdimdir, servetim ahım" demezdi. Aşk derdi tıpkı diğer ozanlar gibi onun için de tatlı bir derttir. Sevdiğine "zalim" derken bile bu sitemde bir iltifat gizlidir:

"Gül yüzlü cananım senin elinden/ Gizli gizli yaşım dökülmektedir/ Dile destan oldum zalim elinden/ Akar gözyaşlarım dökülmektedir."

Aşk, Mahsuni Şerif'i Karacaoğlan gibi, Emrah gibi del'eyler. Sevdiğinden istediği tek şey güzel yüzünü kendisinden gizlememesidir. "Seyran eylemek" ister sevdiğinin cemalini. Hani bilirsiniz gönül ehli için güzellikleri seyretmek ibadet hükmündendir. Çünkü onlar güzel olan her şeyde bu güzelliği yaratan kudreti zikrederler. Şair "yandım, bittim" diyor sevdiğinin cemalini göremediği için. Daha ne desin? "Mahsuni Şerif'im ben bir deliyim/ Göster cemalini seyran eyleyim/ Yandım bittim işte daha ne deyim/ Neden o dost benden çekilmektedir."

Anadolu ozanları tabiatla o kadar iç içedirler ki tabiata ait her türlü unsurla sohbet etmeden duramazlar. Kâh dertlerini dökerler onlara, kâh sevdiklerine haber gönderirler onlarla, kâh kendi dertlerinin aynını görürler onlarda.

"Gel benim sarı tamburam/ Söyle ne için inilersin/ İçim oyuk derdim büyük/ Ben anın'çin inilerim"
Acaba derdinden içi oyulan, durmadan inleyen tambura mıdır? Yoksa Pir Sultan Abdal mı? Bazı dertler vardır ki gönlümüzü delik deşik eder. Gönlümüzün inim inim inlemesinin nedeni de dertlerimizin gönlümüzde oluşturduğu dayanılmaz acılardır. Acılarımız bizi hem insan eder hem de zenginleştirir. Fakat bu arada da canımızı yakar. Bize "ah!" çektirir. Çektiğimiz ah sızlamıza ulaşır mı acaba?

"Bad-ı sabâ selam söyle o yâre/ Ya gelsin ya gidek o diyare biz/ Katip arz-ı halim yaz ki cânâna/ Ayrıları düştük ah ü zâra biz" Bayburtlu Zihni sevdiğine sabah rüzgârıyla haber salıyor. Sevdiğiyile haberleşme imkânı olmayan şair rüzgâr aracılığıyla sevdiğini yanına çağırıyor. "Yoksa biz gidelim yârin bulunduğu diyara" teklifini de canana taşımak rüzgârın görevidir. Anadolu'da rüzgâr özgürlüğün sembolüdür. Herhangi bir nedenden ötürü bir yere bağlanıp kalan kişiler rüzgâra bakıp hem gıpta ederler hem de gidemedikleri yerlere giden, göremedikleri kişileri gören bu şanslı varlığa postacılık görevi yüklerler. "Perişan halim göre mi geldin/ Gel bizim bahçede şakı bülbülüm/ Görelim dünyada dertli kim imiş/ Aşkın kitabını oku bülbülüm" Bahçesindeki bülbülle sohbet eden Ruhsatî, bu ziyaretin nedenini perişan halini bülbülün görmesine bağlıyor. Bülbül güzel sesiyle şairin dertlerine ortak olacaktır. Aynı zamanda bu dertleri dinledikten sonra dünyadaki en dertli varlığın kendisi değil şair olduğuna karar verecektir. Gerçekten de ne zaman isterse sevdiğini görebilme, sevdiğinin kokusunu içine çekebilme imkânına sahip olan bülbülün "ah" etmesi gereksizdir. Oysa sevdiğinden ayrı kalan bir âşığın, bağlamasından başka sırdaşı olmayan bir ozanın hâli ondan daha zordur.

Anadolu ozanları bir yanlarıyla duygusaldır fakat bir başka yanlarıyla da haksızlığa karşı baş kaldırmaktan geri durmazlar. Onların yöneticilerinden, beylerinden istedikleri bir tek şey vardır: o da adalettir. Bu özelliği muhataplarında bulamazlarsa en yiğit üsluplarıyla bu duruma tepki verirler. Pir Sultan evvelinde öğrencisiyken ahirinde kendisine ve halkına zulmeden Hızır Paşa'ya bu üslupla seslenir. "Yürü bre Hızır Paşa/ Senin de çarkın kırılır/ Güvendiğin padişahın/ O da bir gün devrilir" Pir Sultan kendisini zindanlara düşüren bu üslubu darağacına giderken bile muhafaza ederek."Kalsın benim devam divana kalsın" diyerek cesaretini ve sabitkadem karakterini ispat eder. Bizlere "Haksızlık yapanlara karşı susmak dünyanın en acınası durumudur" mesajını verir.

Köroğlu babasını kör eden, sevdiğine kavuşmasına taş bağırlı bir dağ insafsızlığıyla engel olan Bolu beyine kafa tutarken ne kadar da cesur ve gözü pektir: "Benden selam söylen Bolu beyine/ Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır/ Ok gıcirtısından kalkan sesinden/ Dağlar seda verip seslenmelidir" Dadaloğlu yerinden yurdundan edilen Avşar boylarının haklarını savunurken aynı cesur ifadeyi kullanır: "Belimizde kılıcımız kirmani/ Taşı deler mızrağımın temreni/ Devlet vermiş hakkımızda fermanı/ Ferman padişahın dağlar bizimdir."

Hakk'ı sevmek Hak'tan yana olmak gönlü babayığit insanların işidir. Zayıf karakterler, art niyetli namert insanlar haklıdan yana değil güçlüden yana olurlar. Anadolu ozanları hangi devirde olurlarsa olsunlar gönülleriyle, dilleriyle, sazlarıyla ve sözleriyle doğru bildiklerini söylemekten geri durmazlar. Aşık Mahsuni Şerif de bu geleneğe sıkı sıkı bağlı bir ozandır. Memleketinin haline, halkının derdine sırtını dönemez o da: "Bizim memlekette haber sorarsan/ Kimi açtır kimi toktur efendim/ Koltuğu bulanlar bizi unuttu/ Arada sürünen çoktur efendim"

Zalimleri sevmeyen, hesap gününe iman eden Mahsuni Şerif Hak'tan yana tavrını şu güzel noktayla

taçlandırıyor: "Mahsuni Şerif'im kime darılır/ Sazı koyar başka şeye sarılır/ Bir gün her zalimden hesap sorulur/ Çünkü Hakk'ın yolu haktr efendim"

Bağlama ozanların dertlerinin ortağıdır. Onlar için kardeş kadar yakın, ana kadar kutsal, sevgili kadar kıymetlidir bağlama. Bu yüzden Âşık Veysel sazıyla gömülmüştür. Bu yüzden sazlarının bir teli kopsa hayra yormazlar. Bu yüzden Dertli, sazın içinde şeytan var diyenlere sitem eder: "Abdest alsan aldın demez / Namaz kılsan kıldın demez/Kadı gibi haram yemez/ Şeytan bunun neresinde"

Saz derdimizi, neşemizi dile getirerek bizim en yakın dostumuz olur bazen. Nice sırlarımız var bizim, en yakın dostumuza bile söyleyemediğimiz. Bu sırları uçan kuştan, yerdeki karıncadan kıskanırız, yârimizi ağyardan kıskanır gibi. Hele ozanlarımız öyle kıskanırlar ki dertlerini herkesten, kime dert yansınlar? Kime anlatsınlar sırlarını? Tabii ki canları kadar çok sevdikleri sazlarına... Bakınız Âşık Veysel sazıyla dertleşirken ondan ne istiyor? "Ben gidersem sazım sen kal geride/ Gizli sırlarımı aşikâr etme/ Lâl olsun dillerin söyleme yâda/ Dertli bülbül gibi ah u zar etme"

Anadolu insanı zengin gönüllüdür. Hayal dünyası renklidir. Sevgisi de temizdir, inancı da, ruhu da... Bu yüzden Anadolu bereketlidir. Birçok ozanı yetiştirmiştir ve nicesini de yetiştirme gücündedir. Öyleyse bugün kolaylıkla diyebiliriz ki başlangıcı bilinmeyen zamanlardan beri var olan ozanlık geleneğimiz Türk kültürü ve Türk dili var oldukça yaşayacaktır.